

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการเก็บเกี่ยวและการจำหน่ายลำไยสดของเกษตรกร ตำบลข้าวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีผลสรุปการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การทำวิทยานิพนธ์เรื่องแนวทางการแก้ปัญหาการเก็บเกี่ยวและการจำหน่ายลำไยสดของเกษตรกร ตำบลข้าวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยสดของเกษตรกร 2) ปัญหาทางด้านการจำหน่ายลำไยสดของเกษตรกรใน ต.ข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ 3) วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาด้านการเก็บเกี่ยวและจำหน่ายผลผลิตลำไยสด และ 4) จัดทำข้อเสนอแนะทางแก้ปัญหาการเก็บเกี่ยวและจำหน่ายลำไยสด

จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้เป็น 4 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

5.1.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเก็บเกี่ยวลำไยสด

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย สามารถจำแนกตามลักษณะของการเก็บเกี่ยวคือการเก็บเกี่ยวลำไยสดจากต้น การบรรจุลงตะกร้าพลาสติกหรือกล่องกระดาษน้ำหนัก 12 กิโลกรัม และการเข้ากำหรือมัดซ่อ ซึ่งมีปัญหาหลักเหมือนกันทั้ง 3 ลักษณะคือ แรงงานขาดความชำนาญ จำนวนแรงงานไม่เพียงพอ และค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานสูง ส่วนสาเหตุของปัญหาแรงงานทั้ง 3 ลักษณะคือ แรงงานเป็นผู้สูงอายุ การเก็บลำไยสดจากต้นลำไยต้นสูง เป็นงานที่เสี่ยงอันตราย ส่วนการบรรจุลำไยลงตะกร้าหรือกล่อง เป็นงานที่ต้องการความชำนาญ แรงงานต่างดาวไม่มีความชำนาญ

5.1.2 ปัญหาทางด้านการจำหน่ายลำไยสด

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาหลักในการจำหน่ายผลผลิตลำไยสดคือเกษตรกรขาดอำนาจต่อรองราคาลำไย และปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ นอกจากนี้ในตำบลข้าวมุงพบว่าจำนวนตลาดรับซื้อ มีเพียง 2 ราย มาตรฐานในการคัดเกรดลำไยที่ไม่แน่นอน และเครื่องร่อนลำไยร่วงแต่ละบริษัทมีมาตรฐานไม่เท่ากัน มีรายละเอียดดังนี้

1. ลำไยเรียงลงตะกร้าพลาสติก หรือกล่องกระดาษ บรรจุ 12 กิโลกรัม

ปัญหา

- ขาดมาตรฐานในการคัดแยกเกรดที่แน่นอน
- ราคาผลผลิตตกต่ำ
- เกษตรกรขาดอำนาจการต่อรองเรื่องราคา
- ตลาดรับซื้อมีน้อยราย

สาเหตุ

- การคัดเกรดใช้การคาดคะเน ไม่มีเครื่องวัดที่เป็นมาตรฐาน
- เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มในการผลิตและการขาย

2. ซ้ำก่ำ/มัดข้อ

ปัญหา

- ขาดมาตรฐานในการคัดแยกเกรดที่แน่นอน
- ราคาผลผลิตตกต่ำ
- เกษตรกรขาดอำนาจการต่อรองเรื่องราคา
- ตลาดรับซื้อมีน้อยราย

สาเหตุ

- การคัดเกรดใช้การคาดคะเน ไม่มีเครื่องวัดที่เป็นมาตรฐาน
- เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มในการผลิตและการขาย

3. รูดร่วง

ปัญหา

- เครื่องร่อนลำไยไม่มีมาตรฐาน
- เครื่องร่อนลำไยถูกดัดแปลงจากพ่อค้า

สาเหตุ

- ไม่มีการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ถูกดัดแปลงจากพ่อค้าเพื่อเอาเปรียบเกษตรกร

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 การเก็บเกี่ยว

ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยสด ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ในพื้นที่ ตำบล ข้างมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเดียวกันกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อื่น สาเหตุของปัญหามาจากตัวเกษตรกรเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ไม่มีการวางแผนการผลิตที่ชัดเจน ซึ่งตัวเกษตรกรขาดความรู้และประสบการณ์ทางด้านการวางแผนและการจัดการ จึงส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาดังนี้

1. ค่าจ้างในการเก็บเกี่ยวมีราคาสูง

ปัญหาค่าจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยวสูง เป็นปัญหาต่อเนื่องจากปัญหาแรงงานในการเก็บเกี่ยวไม่เพียงพอ จึงเกิดการแย่งชิงแรงงานกัน และส่งผลให้เกิดปัญหาค่าจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยวสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรอย่างมากเพราะถ้าเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานมาก ก็จะทำให้ได้ผลกำไรลดลง หรือบางครั้งต้องประสบกับภาวะขาดทุน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของศูนย์วิจัยและพัฒนาลำไยแม่โจ้ พบว่า ค่าใช้จ่ายของต้นทุนการเก็บเกี่ยว เป็นต้นทุนผันแปรสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.43 ของต้นทุนรวมทั้งหมด

2. แรงงานในการเก็บเกี่ยวไม่เพียงพอ

ปัญหาแรงงานในการเก็บเกี่ยวไม่เพียงพอมีสาเหตุหลักมาจาก ฤดูกาลเก็บเกี่ยวมีระยะเวลาเพียง 2 เดือน ส่วนนอกเหนือจากฤดูกาลผลิตจึงไม่มีรายได้ ส่งผลให้แรงงานในการผลิตหันไปประกอบอาชีพอื่น ผลที่ตามมาเมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวคือขาดแคลนแรงงาน และส่งผลให้เกิดปัญหาค่าจ้างแรงงานสูงตามมา

3. แรงงานขาดความชำนาญ เนื่องจากเป็นแรงงานใหม่ ต้องมีการฝึกฝนทำให้ทำงานล่าช้า

ปัญหาแรงงานขาดความชำนาญ เนื่องจากมาจากแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานใหม่ไม่มีความชำนาญ และไม่คุ้นเคยกับลักษณะงาน และอีกประการหนึ่งมีสาเหตุมาจากการใช้แรงงานในครัวเรือน ซึ่งปกติมีงานประจำทำอยู่แล้ว แต่มาช่วยในการเก็บเกี่ยวในช่วงวันหยุดจึงทำให้ไม่มีความชำนาญ ซึ่งปัญหานี้จะส่งผลให้เกิดปัญหาการปลอมปนลำไยโดยความไม่ตั้งใจ เพราะแรงงานขาดความชำนาญและประสบการณ์

4. ปัญหาการเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ทันเนื่องจากผลผลิตมีมาก

ปัญหาการเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ทันเนื่องจากผลผลิตมีมาก จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อเมื่อผลผลิตมีมาก และฝนตกหนักในช่วงที่ผลผลิตลำไยสุกเต็มที่ ส่งผลให้เก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ทัน ผลผลิตร่วงหล่นเสียหาย

5. ปัญหาการปลอมปนลำไยเกรดเล็กในลำไยเกรดใหญ่

ปัญหาการปลอมปนลำไยเกรดเล็กในลำไยเกรดใหญ่ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากปัญหาแรงงานขาดความชำนาญ จึงเกิดการปลอมปนด้วยความไม่ตั้งใจ และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ การที่ไม่มีมาตรฐานในการคัดเกรดที่แน่ชัดทำให้มาตรฐานของเกษตรกร และมาตรฐานของพ่อค้าแตกต่างกัน ส่งผลให้ถูกกดราคา

6. แรงงานเป็นแรงงานผู้สูงอายุ ทำให้ทำงานล่าช้า

ปัญหาแรงงานเป็นแรงงานผู้สูงอายุ ทำให้ทำงานล่าช้า ซึ่งแรงงานในการเก็บเกี่ยวส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ว่างงาน และแรงงานราคาถูก แต่มีความล่าช้าในการทำงานเนื่องจากอายุมาก

7. ไม่สามารถใช้แรงงานในครัวเรือนได้เพราะทำงานประจำและไม่มีทักษะ

ในอดีตแรงงานส่วนใหญ่ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยจะเป็นแรงงานในครัวเรือน เพราะส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำการเกษตร และในแต่ละครอบครัวจะมีสมาชิกหลายคนเป็นครอบครัวชาย แต่ในปัจจุบันครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีจำนวนสมาชิก 3 – 4 คน และส่วนใหญ่จะทำงานประจำ จึงทำให้ไม่สามารถใช้แรงงานที่มีในครัวเรือนได้ และแรงงานเหล่านี้เป็นแรงงานที่ขาดทักษะและความชำนาญ

8. แรงงานจากต่างพื้นที่ไม่ไว้วางใจ

ในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวลำไยจะมีแรงงานต่างพื้นที่จำนวนมากเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ชำมุง สาเหตุเนื่องมาจากการขาดแคลนแรงงาน จึงต้องหาแรงงานจากต่างพื้นที่ จึงทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจในความปลอดภัยของชีวิต และทรัพย์สิน เพราะแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าว

5.2.2 การจำหน่ายลำไยสด

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจำหน่ายผลผลิตลำไยสดส่วนใหญ่พบปัญหาเกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต และปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ เป็นปัญหาที่เกษตรกรแทบทุกครัวเรือน พบกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งสาเหตุของปัญหามาจากการที่ผลผลิตลำไยออกสู่ตลาดมาก และนโยบายของทางรัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อราคาผลผลิต ดังนี้

1. ปัญหาเกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต

ปัญหาเกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตมีสาเหตุมาจากการที่เกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่มการผลิต หรือเป็นลักษณะการรวมกลุ่มที่ไม่เข้มแข็ง จึงขาดอำนาจในเรื่องการต่อรองด้านราคา ซึ่งการผลิตส่วนใหญ่เป็นแบบต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างขาย และเนื่องจากการที่เกษตรกรมีข้อจำกัดในเรื่องของการเก็บเกี่ยวผลผลิต เมื่อผลผลิตสุกเต็มที่ในขณะที่ราคาผลผลิต

ตกต่ำก็ต้องทำการเก็บเกี่ยวและจำหน่าย ไม่สามารถชะลอการเก็บเกี่ยวออกไปได้ และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือภาครัฐไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานการซื้อขายที่ชัดเจน ทำให้พ่อค้าคนกลางมีบทบาทในระบบตลาดสูง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาซื้อขายที่ชัดเจน ทำให้พ่อค้าคนกลางมีบทบาทในระบบตลาดสูง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาซื้อขายที่ชัดเจน เนื่องจากเกษตรกรยังมีลักษณะที่ต่างคนต่างขาย ทำให้ขาดอำนาจการต่อรอง รวมทั้งเกษตรกรยังมีความรู้ในเรื่องของตลาดกลางค่อนข้างน้อย

2. ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ

ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำเนื่องมาจากผลผลิตออกสู่ตลาดในจำนวนมาก ซึ่งสาเหตุมาจากตัวเกษตรกรที่ไม่มีการวางแผนการผลิตที่ดี และนโยบายของทางรัฐบาล เช่นทางภาครัฐไม่สามารถดำเนินการจำกัดพื้นที่ปลูกกล้วยได้อย่างประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จึงทำให้เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาด และราคาตกต่ำ และนโยบายการรับจำนำกล้วยอบแห้ง ในปี 2543-2547 ทำให้เกษตรกรนั้นในว่าทางรัฐบาลจะสามารถช่วยลดความเสี่ยงในด้านการตลาด ประกอบกับในปี 2544 ผลผลิตกล้วยไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ทำให้มีการเพิ่มพื้นที่ปลูกมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับพื้นที่ปลูก เมื่อรัฐบาลปล่อยให้ราคาเป็นไปตามกลไกของตลาด จึงเกิดผลผลิตล้นตลาด และราคาตกต่ำ และสาเหตุอีกประการหนึ่งมาจากการตกค้างของผลผลิตกล้วยในฤดูกาลที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่อราคาผลผลิตกล้วยในปัจจุบัน ซึ่งตรงกับแนวคิดของอาร์ณี ที่กล่าวว่าการซื้อขายกล้วย ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการกำหนดราคาซื้อขาย ทำให้พ่อค้าคนกลาง นายหน้า และกลุ่มพ่อค้าเร่ มีบทบาทในระบบตลาดสูง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาซื้อขายที่ชัดเจน

3. ปัญหาจำนวนตลาดรับซื้อมีน้อยราย

พ่อค้าคนกลาง หรือตลาดรับซื้อรายย่อยในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรในพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีเงินทุน ซึ่งทำการผลิตกล้วยด้วย และเป็นพ่อค้าคนกลางด้วย สาเหตุที่มีจำนวนน้อยรายเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดศักยภาพ และขาดเงินทุนในการประกอบกิจการ อีกทั้งรัฐบาลไม่มีนโยบายในการสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ จึงเสียโอกาสในการพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลถึงการพัฒนาการผลิตกล้วยทั้งระบบ จึงทำให้ตลาดที่รับซื้อมีน้อยรายและกลายเป็นตลาดแบบผูกขาดส่งผลให้มีผลกระทบต่อราคารับซื้อผลผลิต

4. ปัญหาเครื่องร่อนลำไยร่วงแต่ละบริษัทมีมาตรฐานไม่เท่ากัน

ปัญหาเครื่องร่อนลำไยร่วงแต่ละบริษัทมีมาตรฐานไม่เท่ากัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วแต่ละบริษัทอาจจะมีมาตรฐานที่เท่าเทียมกัน แล้วมีการดัดแปลงในภายหลัง ไม่สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงได้ เพราะไม่มีการตรวจสอบ และพิสูจน์เป็นหลักฐาน

5. ปัญหามาตรฐานในการคัดเกรดลำไยที่ไม่แน่นอน

ปัญหามาตรฐานในการคัดเกรดลำไยที่ไม่แน่นอนเป็นปัญหาที่มีสาเหตุโดยตรงที่เกิดจากนโยบายของทางรัฐบาล ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานการซื้อขายที่ชัดเจน ทำให้พ่อค้าคนกลางมีบทบาทในระบบตลาดสูง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาซื้อขายจากเกษตรกรในราคาต่ำ เพราะการคัดเกรดลำไยช่อที่บรรจุในตะกร้าพลาสติก หรือกล่องกระดาษ จะใช้การคัดเกรดโดยดูความเหมาะสม โดยการพิจารณาทางสายตา ประสบการณ์และความชำนาญในการตัดสินใจของลำไยจึงทำให้มาตรฐานเกรดของพ่อค้า และเกษตรกรแตกต่างกัน ส่งผลถึงราคาผลผลิต

6. ปัญหาเครื่องร่อนลำไยถูกดัดแปลงโดยพ่อค้า

ปัญหาเครื่องร่อนลำไยถูกดัดแปลงโดยพ่อค้า เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการที่ไม่ที่เจ้าหน้าที่เข้ามาตรวจสอบมาตรฐานเครื่องร่อนลำไย และมาตรฐานของผู้ประกอบการรับซื้อลำไย ทำให้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ควรจะได้ขายลำไยได้เกรดสูงมีราคาสูง แต่กลับขายได้ในเกรดที่ต่ำลงได้ราคาที่ต่ำลง ส่งผลกระทบต่อรายได้ที่ลดลงด้วย

7. ปัญหาผลผลิตออกมามากส่งผลให้ราคาตกต่ำและเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ทัน

ปัญหาผลผลิตออกมามากส่งผลให้ราคาตกต่ำและเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ทันเป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากในปี 2544 ผลผลิตลำไยไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ทำให้มีการเพิ่มพื้นที่ปลูกมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับพื้นที่ปลูก อีกทั้งในปัจจุบันมีการใช้สารเคมีในการเร่งการติดผลของลำไยทำให้มีผลผลิตมากกว่าปกติส่งผลให้ผลผลิตล้นตลาดและราคาตกต่ำ

8. ปัญหาตลาดผูกขาด

ในพื้นที่ตำบลขัวมุงมีตลาด หรือ โรงงานรับซื้อรายใหญ่เพียง 2 แห่ง จึงทำให้กลายเป็นตลาดผูกขาด มีอำนาจในการกำหนดราคาผลผลิต ส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำ

9. ปัญหาลำไยตกค้างจากปีการผลิตก่อน ๆ ส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำ

การที่ทางภาครัฐมีนโยบายการรับจำนำลำไยอบแห้ง แล้วไม่สามารถนำผลผลิตออกสู่ตลาดได้ทันทำให้มีผลผลิตตกค้างเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อราคาผลผลิตในฤดูกาลถัดไป เพราะต้องพยายามระบายผลผลิตเก่าออกสู่ตลาด ทำให้มีผลผลิตมากกว่าปกติ ส่งผลให้ราคาตกต่ำ

10. ปัญหาราคากากกำหนดจากตลาดต่างประเทศแล้วผ่านผู้ส่งออกทำให้ถูกคราคา ผู้ประกอบการส่งออกผลผลิตลำไยไปต่างประเทศ จะทราบราคผลผลิตในต่างประเทศ และต้นทุนในการส่งออก ซึ่งมักจะผลักราคาต้นทุนเหล่านั้นมาให้เกษตรกรส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. เกษตรกรผู้ปลูกลำไยควรมีการวางแผนการจัดการการผลิต โดย มีการจัดบันทึกขั้นตอนวิธีการ รายละเอียดต่าง ๆ อย่างชัดเจน และให้ความสนใจในวิทยาการและเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงการผลิตลำไยให้มีคุณภาพซึ่งน่าจะส่งผลให้ราคาสูงขึ้น

2. เกษตรกรควรประสานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อทำวิจัยหาแนวทางลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนในส่วนของสารเคมีกำจัดแมลง ปุ๋ยเคมี โดยการทดลองใช้ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมัก และเรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยหมักใช้เอง

3. เกษตรกรควรประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ และอบต. เพื่อหาแนวทางรวมกลุ่มในช่วงจำหน่ายผลผลิต โดยร่วมกันศึกษาตลาดทั้งภายในตำบลและนอกพื้นที่ก่อนฤดูจำหน่ายลำไย

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยต่อเนื่อง

ในการทำวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยสดและปัญหาทางด้านการจำหน่ายลำไยสดของเกษตรกร ใน ต.ข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยต่อเนื่องดังนี้

1. การวิจัยประเด็นแนวทางการฝึกฝนแรงงานด้านการเก็บเกี่ยวลำไยสดให้มีทักษะ และความชำนาญเพียงพอ

2. การวิจัยประเด็น แนวทางการรวมกลุ่มเกษตรกรตำบลข้าวมุง เพื่อจัดการด้านการจำหน่ายให้มีอำนาจต่อรองมากขึ้น